

İcmal Məqalə

Süd vəzisi xərçəngi zamanı laktoferrinin səviyyəsi ilə CA15-3 və CEA onkomarkerləri arasında qarşılıqlı əlaqənin qiymətləndirilməsi

Orucova İ.N., Salmanova R.Ə., Orucov A.H.¹

¹ Azərbaycan Tibb Universiteti. Biokimya kafedrası.

Nəşr tarixi: avqust 2018

*Addresses for Correspondence : Prof.Balakishi Hüseyinov, 41, S.Vurgun street, Baku, AZ1022, Azerbaijan Medical University, Department of Human Anatomy, Email: medun91@mail.ru

Açar sözlər : süd vəzisi, süd vəzisi xərçəngi, onkoloji xəstəliklər.

Süd vəzisi (SVX) xərçəngi klinik onkologiyanın ən mühüm problemlərindən biri olub, dünyada qadınlar arasında bədxassəli şişlərlə xəstələnmənin strukturunda 1-ci yeri tutur. Onkoloji xəstəliklərin müvəffəqiyyətlə müalicə olunması üçün ən mühüm addım onların erkən mərhələdə aşkarlanmasıdır. Son illərdə klinik praktikada müasir laborator-diaqnostika metodlarının istifadəsi ilə əlaqədar olaraq şiş xəstəliklərinin aşkar edilməsində nəaliyyətlər əldə edilmişdir. Laktoferrin (LF) – dəmirbirləşdirici zülalların transferrin ailəsinə aid olub 80 kDa molekulyar kütləsinə malikdir. Bu zülal immun sistemin əsas tərkib hissələrindən biridir. LF dəmiri birləşdirir və bir sıra fermentlərin – DNT-liqaza, RNT-aza, ATF-aza, fosfataza aktivliyinə təsir edir. LF həmçinin antibakterial, göbələkəleyhinə, antivirus, antioksidant və immunomodulyator aktivliyinə malik zülal olub, mədə-bağırsaq traktında mikrobalsı tənzimləyir. Son zamanlar orqanizmin homeostazının sabit saxlanılmasına yönəlmiş polifunksional xüsusiyyətləri ilə əlaqədar LF böyük diqqət ayrılır. SVX zamanı CEA və CA 15-3 tədqiq edilən əsas onkomarkerlərdir. Onların təyini diaqnostikada, həmçinin müalicənin effektivliyinin qiymətləndirilməsində də mühüm rol oynayır. CEA və CA 15-3 onkomarkerlərinin yüksək səviyyələri birmənalı olaraq SVX mərhələsi, şişin ölçüsü və prosesə cəlb edilmiş limfa düyünləri ilə bağlıdır.

Tədqiqat işinin məqsədi SVX zamanı laktoferrinlə onkomarkerlərin konsentrasiyası arasında olan əlaqənin öyrənilməsi olmuşdur. Tədqiqat işinin materiallarını ATU-nin Onkoloji Klinikasına müraciət etmiş BİRADS4 və BİRADS5 kateqoriyasına aid olan 18-79 yaşlı 57 nəfər (əsas qrup) və 16 nəfər praktiki sağlam (nəzarət) qadının müayinə nəticələri təşkil etmişdir.

Laktoferrinin səviyyəsi «Cloud-Clone» şirkətinin (ABŞ) reaktiv dəsti və "STAT-FAX" şirkətinin (ABŞ) immunoferment analizatoru vasitəsilə təyin edilmişdir. Aparılmış tədqiqatlar nəticəsində məlum olmuşdur ki, SVX olan qadınlarda laktoferrinin səviyyəsi BİRADS 4-də 3,1 dəfə, BİRADS 5-də isə 9,5 dəfə kontrol qrupla müqayisədə yüksəlmişdir. Onkomarkerlərdən CEA və CA 15-3-ün səviyyəsi isə hər iki kateqoriyada müvafiq olaraq 4,3 və 5,5 dəfə (BİRADS 4), həmçinin 8,3 və 11,1 dəfə (BİRADS 5) artmışdır. Beləliklə, aparılmış tədqiqatlar nəticəsində müəyyən edilmişdir ki, onkomarkerlərin səviyyəsinin artması laktoferrinin səviyyəsinin yüksəlməsi ilə müşayiət olunur və xəstəliyin ağırlıq dərəcəsi asılı olaraq bu artım özünü daha aşkar biruzə verir.

Maliyyə mənbəyi : yoxdur.

Maraqların toqquşması : yoxdur.

Ədəbiyyat siyahısı

1. Berruti A, Tampellini M, Torta M, Buniva T, Gorzegno G, Dogliotti L. Prognostic value in predicting overall survival of two mucinous markers: CA 15-3 and CA 125 in breast cancer patients at first relapse of disease. *Eur J Cancer*. 1994;30A(14):2082–2084.
2. Bombardieri E, Pizzichetta M, Veronesi P, Seregni E, Bogni A, Maffioli L, Jotti GS, Bassetto MA, Zurrada S, Costa A. CA 15.3 determination in patients with breast cancer: clinical utility for the detection of distant metastases. *Eur J Cancer*. 1992;29A(1):144–146.
3. Chlebowski RT, Lillington LM. A decade of breast cancer clinical investigation: results as reported in the Program/Proceedings of the American Society of Clinical Oncology. *J Clin Oncol*. 1994 Sep;12(9):1789–1795.
4. Clark GM, Sledge GW, Jr, Osborne CK, McGuire WL. Survival from first recurrence: relative importance of prognostic factors in 1,015 breast cancer patients. *J Clin Oncol*. 1987 Jan;5(1):55–61.
5. Clavel M, Catimel G. Breast cancer: chemotherapy in the treatment of advanced disease. *Eur J Cancer*. 1993;29A(4):598–604.
6. Colomer R, Ruibal A, Salvador L. Circulating tumor marker levels in advanced breast carcinoma correlate with the extent of metastatic disease. *Cancer*. 1989 Oct 15;64(8):1674–1681.
7. de Wit R, Hoek FJ, Bakker PJ, Veenhof CH. A comparison of CA-549 with CA 15-3 and MCA in patients with metastatic breast cancer. *Ann Oncol*. 1992 Apr;3(4):314–315.
8. Dogliotti L, Berruti A, Buniva T, Zola P, Baù MG, Farris A, Sarobba MG, Bottini A, Alquati P, Deltetto F, et al. Lonidamine significantly increases the activity of epirubicin in patients with advanced breast cancer: results from a multicenter prospective randomized trial. *J Clin Oncol*. 1996 Apr;14(4):1165–1172.